

FORSLAG TIL INDSATSONMRÅDE

Tosprogede børn og unge

Definition og afgrænsning af indsatsområdet

I Partnerskab om Folkeskolen har 34 kommuner og KL sat sig som mål at øge elevernes udbytte af undervisningen. Tosprogede elever er en vigtig målgruppe i denne forbindelse. Tosprogede elever klarer sig nemlig i gennemsnit markant ringere end etsprogede elever ved afgangsprøverne og i PISA-undersøgelserne.

Indsatsområdet tosprogede børn og unge skal ses som et supplement til de øvrige indsatsområder for partnerskabet; ledelse, evalueringskultur og faglighed i inklusion. Hvis de ønskede tilstande i indsatsområdet realiseres, vil det fremme de tosprogede elevers mulighed for at få maksimalt udbytte af de tre andre indsatsområder.

Til forskel fra de øvrige indsatsområder omfatter de ønskede tilstande og indikatorer vedrørende tosprogede børn og unge også forhold, der ligger før og efter indsatsen i folkeskolen. Dette skyldes, at betydningen af en tidlig og sammenhængende indsats vurderes at være særlig stor for denne gruppe.

De centrale bestemmelser om den særlige indsats for tosprogede børn og unge findes i folkeskoleloven. Indsatsen omfatter sprogstimulering for tosprogede småbørn og undervisning i dansk som andetsprog for tosprogede elever, som har behov for dette.

Kendetegn ved den ønskede tilstand i forhold til indsatsområdet

Danmark har tilsluttet sig FN's konvention om børns rettigheder fra 1989. Børnekonventionen slår bl.a. fast, at uddannelsen af barnet skal have til hensigt at udvikle respekt for barnets egen kulturelle identitet, sprog og

Den 29. september 2008

Jnr 03.02.00 F02
Sagsid 000192768

Ref AAU
aau@kl.dk
Dir 3370 TEST

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

Tlf 3370 3370
Fax 3370 3371

www.kl.dk

1/6

værdier, herunder værdier fra barnets oprindelsesland. Konventionen siger også, at børn ikke må nægtes retten til at bruge deres eget sprog.

Nye danske undersøgelser¹ peger på, at følgende forhold er vigtige for at tosprogede børn får et højt udbytte af deltagelse i sprogstimulering og undervisning:

- At kommunen har formuleret mål for indsatsen for tosprogede børn og aktivt støtter institutionerne i at nå målene
- At samarbejdet med de tosprogede forældre udvikles, så det i højere grad bliver præget af gensidig viden, forståelse og ligeværdig dialog
- At pædagoger og lærere er uddannet i andetsprogs-pædagogik
- At alle lærere har en rolle i undervisningen af tosprogede elever
- At dansk som andetsprog både er en dimension i den almindelige undervisning og en supplerende undervisningsopgave målrettet de tosprogede elevers dansksproglige læring
- At undervisningen generelt præges af et sprogsyn, hvor sproget (dansk) ses som en dynamisk størrelse, der skabes og tilegnes gennem anvendelse i de forskellige fag.

Amerikanske undersøgelser tyder desuden på, at tosprogede elever, der i den almindelige undervisning undervises i fagene på såvel deres modersmål som på andetsproget, klarer sig langt bedre i alle fag, end tosprogede elever, som undervises på måder, hvor modersmålet kun inddrages sporadisk eller slet ikke.²

Ønskede tilstande og indikatorer

Ønskede tilstande	Indikatorer
1. Der er ambitiøse mål og lige muligheder for at alle børn lærer dansk.	a) Kommunalbestyrelsen har formuleret klare mål for tosprogede børn og unges resultater. b) Dagtilbud og skoler formulerer tydelige forventninger til det enkelte barns sproglige udvikling. c) Kommunernes arbejde med sprogvurderinger og visitation til sprogstimulering, dansk som

¹ EVA 2007: Undervisning af tosprogede elever i folkeskolen, EVA 2008: Sprogstimuleringsindsatsen for tosprogede småbørn; Undervisningsministeriet 2007: Dette virker på vores skole.

² Collier og Thomas 2001 bearbejdet af Christian Horst 2006 (red.) i: Interkulturel pædagogik.

	<p>andetsprog og eventuel henvisning til en anden skole end distriktsskolen er præget af en klar og fagligt begrundet systematik.</p> <p>d) Sprogstimuleringsindsatsen og undervisningen i dansk som andetsprog organiseres og tilrettelægges ud fra tilgængelig viden om, hvordan tosprogede børn bedst lærer dansk.</p>
2. Der er sammenhæng i de kommunale tilbud til børn.	<p>a) Kommunalbestyrelsen har formuleret mål for sammenhæng mellem de kommunale tilbud til børn.</p> <p>b) Kommunen har klare og fagligt begrundede procedurer for overgangen fra dagtilbud til skole og fra skole til ungdomsuddannelse.</p> <p>c) Overgangsprocedurerne omfatter retningslinjer for håndtering af dokumentation og viden om det enkelte barn i overgangen.</p>
3. Der er ligeværdige og sammenhængende lærings- og vejledningsmiljøer i de kommunale tilbud til børn.	<p>a) Ledere og medarbejdere opfatter alle børn som lige værdige.</p> <p>b) Al pædagogisk praksis, undervisning og vejledning tager udgangspunkt i børnenes forudsætninger og potentialer.</p> <p>c) I forhold til tosprogede børn tager praksis udgangspunkt i deres tosprogethed og kulturbaggrund og anvender begge dele som en ressource, fx i forhold til at lære dansk.</p> <p>d) Kommunen anvender tosproget personale, der er kompetente til at tage afsæt i børnenes sproglige og kulturelle ressourcer og kan fungere som rollemodeller.</p>
4. Alle forældre inddrages ligeværdigt i samarbejdet med personalet i de kommunale tilbud.	<p>a) Dagtilbud, skoler og Ungdommens Uddannelsesvejledning søger at opnå relevant viden om og forståelse for det enkelte</p>

	<p>barn, dets familie og dets kultur.</p> <p>b) Dagtilbud, skoler og ungdommens uddannelsesvejledning søger at give alle børn og unge og deres familier viden om og forståelse for mål, indhold og form i de kommunale tilbud, herunder om forventningerne til børn, unge og forældre.</p> <p>c) De kommunale tilbud har et dialogbaseret samarbejde med forældrene. Dialogen er præget af anerkendelse og accept af forskellighed, herunder forskellige værdier.</p>
--	---

Inspiration til praksis, der kan fremme de ønskede tilstande

Ambitiøse mål og lige muligheder for at alle børn lærer dansk

- Udarbejde læreplaner, årsplaner, elevplaner og uddannelsesplaner med konkrete og detaljerede mål samt eksempler på indsatser, som fremmer målene
- Følge tydeligt op på mål
- Udarbejde portfolio, barnets bog eller kuffert, der dokumenterer det enkelte barns/klassens arbejde og niveau og danner afsæt for formulering af lærings- og udviklingsmål
- Udarbejde statistisk materiale om tosprogede børn og unge, fx om hvor mange, der modtager dansk som andetsprog, resultater af læsetest og test i dansk som andetsprog mv.

Sammenhæng i de kommunale tilbud

- Udveksle viden og erfaringer om indsatsen for tosprogede børn og unge på tværs af institutioner og sektorer
- Etablere faglige netværk om indsatsen i forhold til tosprogede børn og unge
- Udpege koordinator for indsatsen for tosprogede børn og unge på alle institutioner samt samarbejde mellem koordinatorene, bundet sammen af en kommunal konsulent
- Udarbejde fælles analyse af undervisningspraksis og elevdata med henblik på justering af praksis
- Etablere konkret samarbejde mellem sundhedsplejersker og dagtilbud og skoler

- Etablere konkret samarbejde mellem sprogpædagoger, indskolingslærere og kommunal konsulent for tosprogede børn og unge
- Formidle pædagogiske læreplaner fra dagtilbuddet til skolen sammen med konkret dokumentation for praksis
- Skabe gode rammer for at børn og forældre besøger skolen inden skolestart
- Etablere konkret samarbejde mellem skoler og ungdomsuddannelser, fx i form af at lærere bytter job i et par lektioner

Ligeværdige og sammenhængende lærings- og vejledningsmiljøer i de kommunale tilbud til børn og unge

- Beskrive kommunens/skolens tilbud til tosprogede, fx organisering og tilrettelæggelse af undervisningen i dansk som andetsprog, lektiecafé mv.
- Efteruddanne medarbejdere i andetsprogpædagogik og interkulturel kommunikation.
- Beslutte en strategi for rekruttering af tosprogede medarbejdere
- Anvende et tidssvarende, kvalificeret materiale til sprogvurdering, sprogstimulering og undervisning i dansk som andetsprog
- Tage udgangspunkt i barnets/den unges viden og læringsstil
- Inddrage barnets modersmål i sprogstimulering og undervisning i dansk som andetsprog
- Lave aftale med forældrene om, at de stimulerer barnets modersmålsudvikling hjemme og bakker op om dagtilbuddets/skolens indsats i forhold til dansk som andetsprog
- Udsmykke dagtilbud og skoler på en måde, der signalerer mangfoldighed
- Gennemføre aktiviteter, der giver børn og unge mulighed for at forstå normer og værdier fra både deres egen kultur og den danske kultur: Sang, leg, kunst og eventyr
- Etablere lektiecafé med uddannede lærere

Særligt i forhold til sprogstimulering:

- Arbejde ud fra emnekasser, der strukturerer aktiviteterne

Særligt i forhold til skoler

- Etablere faglige team, der gennem udviklingsarbejde sikrer en fælles forståelse på skolen af, hvad almen undervisningsdifferentiering og særlig andetsprogpædagogisk differentiering indebærer

Ligeværdig inddragelse af alle forældre

- Udarbejde kommunale/lokale beskrivelser af samarbejdet med tosprogede forældre

- Anvende ressourcestærke forældre med anden etnisk baggrund som spydspidser i forhold til etablering af samarbejde med andre forældre med anden etnisk baggrund
- Inddrage forældre med anden etnisk baggrund i fx lektiecafé, som gæstelærere og som oplægsholdere på personalemøder
- Anvende etniske aftener som platform for videndeling mellem dagtilbud/skole og hjem
- Lave Åbent Hus arrangementer i fx dagtilbud og skole
- Skabe netværk
- Holde uformelle møder
- Motivere forældre og børn med anden etnisk baggrund til at deltage i sociale arrangementer
- Hilse på de etniske forældre i alle formelle og uformelle sammenhænge
- Tage på hjemmebesøg
- Prioritere at forældresamarbejde foregår på et sprog, forældrene er gode til
- Gennemføre individuelle forældresamtaler med fokus på eget barn
- Afholde forældremøder med orientering og debat om institutions/skolens værdier og fagligt/pædagogisk indhold i dagligdagen
- Etablere vennegrupper og madgrupper på tværs af ét- og tosprogede forældre
- Gøre en aktiv indsats for at få forældre til tosprogede elever med i forældrebestyrelser/skolebestyrelser